

Л. Я. Самойленко, кандидат з державного управління,
доцент, доцент кафедри менеджменту та державної
служби Черкаського національного університету імені
Богдана Хмельницького
<https://orcid.org/0000-0002-0335-3077>

С. П. Заєць, здобувач вищої освіти кафедри
менеджменту та державної служби Черкаського
національного університету імені Богдана Хмельницького
<https://orcid.org/0009-0000-9757-5633>

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ (НА ПРИКЛАДІ ШПОЛЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

У статті розглядаються земельні платежі у формі орендної плати як одне з ключових джерел доходів місцевих бюджетів територіальних громад. Особлива увага приділяється аналізу доходів, отриманих від орендної плати за сільськогосподарські земельні ділянки, що перебувають у комунальній власності Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади, та їх внеску до міського бюджету в контексті децентралізації та поточної реформи системи місцевого самоврядування в Україні. У дослідженні наголошується на важливості механізмів земельних платежів як фіскального інструменту, що забезпечує фінансову стійкість місцевих бюджетів та зміцнює економічну незалежність громад.

Дослідження зосереджено на динаміці доходів від оренди сільськогосподарських земельних ділянок за останні роки та визначено основні фактори, що впливають на збільшення коштів, отриманих у формі орендної плати за землю. Серед цих факторів – перегляд ставок орендної плати, оновлення процедур оцінки землі та підвищення ефективності управління земельними ресурсами на рівні громади. У статті також наведено комплексний аналіз чинної нормативно-правової бази, що регулює земельні платежі в Україні, включаючи положення Земельного кодексу та Податкового кодексу, а також відповідні підзаконні акти, що регулюють встановлення та стягнення орендної плати.

На основі отриманих даних у статті робиться висновок, що чинне законодавство потребує подальшого доопрацювання, зокрема в частині, що стосується методології визначення розміру орендної плати за земельні ділянки, що перебувають у комунальній власності. У ній наголошується на необхідності запровадження чіткіших правових механізмів розрахунку плати за землю, забезпечення прозорості процесу оренди та посилення можливостей місцевого самоврядування ефективно управляти земельними ресурсами комунальної власності. Впровадження таких законодавчих удосконалень сприятиме зростанню доходів місцевих бюджетів, сприятиме раціональному використанню земель та підтримуватиме ширші цілі реформи децентралізації в Україні.

Ключові слова: плата за землю, орендна плата, місцевий бюджет, децентралізація, територіальна громада, комунальна власність, земельне законодавство.

L. Ya. Samoilenko, S. P. Zayets. Legislative regulation of land payment in Ukraine and its improvement in the context of increasing local budget revenues (case study of Shpola city territorial community)

The article examines land payments in the form of lease fees as one of the key sources of revenue for the local budgets of territorial communities. Particular attention is paid to the analysis of revenues generated from lease payments for agricultural land plots owned by the communal property of the Shpola City Council of the united territorial community and their contribution to the city budget in the context of decentralization and the ongoing reform of the local self-government system in Ukraine. The study emphasizes the importance of land payment mechanisms as a fiscal instrument that ensures the financial sustainability of local budgets and strengthens the economic independence of communities.

The research focuses on the dynamics of revenues from the lease of agricultural land plots over recent years and identifies the main factors influencing the increase in funds received in the form of land lease payments. Among these factors are the revision of lease rates, updating of land valuation procedures, and improvement of the efficiency of land resource management at the community level. The paper also provides a comprehensive analysis of the current regulatory and legal framework governing land payments in Ukraine, including the provisions of the Land Code and the Tax Code, as well as relevant bylaws that regulate the establishment and collection of lease fees.

Based on the findings, the article concludes that the existing legislation requires further refinement, particularly in the part concerning the methodology for determining the amount of rent for land plots that are in communal ownership. It highlights the necessity of introducing clearer legal mechanisms for calculating land payments, ensuring transparency in the leasing process, and enhancing

local governments' capacity to manage communal land resources effectively. The implementation of such legislative improvements would contribute to the growth of local budget revenues, promote rational land use, and support the broader goals of decentralization reform in Ukraine.

Key words: land payment, rent, local budget, decentralization, territorial community, communal ownership, land legislation.

Постановка проблеми. Після впровадження реформи децентралізації в Україні територіальні громади отримали розширені повноваження та фінансові ресурси для самостійного вирішення питань місцевого значення. Одним із ключових результатів цієї реформи стало посилення ролі органів місцевого самоврядування у сфері управління земельними ресурсами, зокрема землями сільськогосподарського призначення.

Земельні ресурси виступають вагомим фінансово-економічним потенціалом територіальних громад, а надходження від плати за землю – одним із основних джерел наповнення місцевих бюджетів. Водночас ефективність управління цими ресурсами значною мірою залежить від правового статусу земель, умов укладених договорів оренди та можливостей органів місцевого самоврядування впливати на їх перегляд.

Більша частина земельних ділянок сільськогосподарського призначення, які передано у комунальну власність після утворення об'єднаних територіальних громад, перебуває у довгостроковій оренді. Ці договори були укладені ще до початку децентралізації без проведення земельних торгів (аукціонів):

- із Шполянською районною державною адміністрацією, оскільки відповідно до Земельного кодексу України у період з 01.01.2002 по 31.12.2012 розпорядниками земель державної власності, у тому числі земель сільськогосподарського призначення, визначалися районні державні адміністрації;

- із Головним управлінням Держгеокадастру у Черкаській області, адже відповідно до положень Земельного кодексу України, у період з 01.01.2013 року і до моменту передачі земель у комунальну власність на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 60-р, розпорядником земель сільськогосподарського призначення державної власності був центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів та його територіальні органи [9].

Наявність таких договорів значно ускладнює подальше управління земельними ресурсами з боку громади. Зокрема, виникають проблеми у взаємодії з окремими орендарями щодо внесення змін до чинних договорів у частині перегляду та збільшення розміру орендної плати. Через дію довгострокових договорів громада часто позбавлена можливості ефективно розпоряджатися цими земельними ділянками шляхом передачі їх в оренду на конкурентних засадах (через проведення земельних торгів). Це, своєю чергою, обмежує потенційні надходження до місцевого бюджету, знижує ефективність використання земельних ресурсів та не сприяє формуванню прозорої і справедливої системи земельних відносин.

Таким чином, постає практично важливе завдання – удосконалення механізмів управління земельними ресурсами комунальної власності в умовах децентралізації, зокрема через оновлення договірних відносин, перегляд розмірів орендної плати та впровадження ринкових механізмів розпорядження земельними ділянками. Це дозволить забезпечити ефективніше використання земельного потенціалу територіальних громад і збільшити фінансову самостійність місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження підтверджують ключову роль плати за землю у формуванні доходної частини місцевих бюджетів та наголошують на впливі інституційних чинників і ринкових механізмів на рівень орендної плати. Зокрема, Жаліло Я. та Шевченко О. [4, с. 27] акцентують на зв'язку земельно-фінансової політики з процесами децентралізації та підвищення фінансової спроможності громад. Симанич Н. [15] досліджує структуру місцевих бюджетів і визначає плату за землю як стабільне джерело власних доходів територіальних громад.

Даугуль В., Алексенко А. [1] аналізують механізми проведення земельних торгів, підкреслюючи їх значення для формування ринкової вартості оренди, тоді як Олексій Осіянін [8] розглядає судову практику щодо перегляду розміру орендної плати в контексті змін нормативної грошової оцінки. Окремі автори [16] зосереджують увагу на проблемах передачі земель у комунальну власність та необхідності уніфікації правових процедур оренди.

Попри наявність значної кількості досліджень, невіршеними залишаються питання процедурального врегулювання переходу від довгострокових договорів оренди до конкурентних торгів, методології застосування усереднених показників орендної плати та оцінки фінансового ефекту законодавчих змін для малих громад. Саме цим аспектам присвячено дану статтю.

Метою статті є всебічний аналіз теоретико-правових та організаційно-економічних засад справляння плати за землю як важливого джерела наповнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації влади, а також виявлення проблемних аспектів функціонування земельно-податкових механізмів у територіальних громадах.

Виклад основного матеріалу. В останні роки розвиток системи публічного управління в Україні перебуває на етапі глибоких трансформацій, зумовлених реалізацією реформи децентралізації. Ця реформа передбачає передачу значної частини владних повноважень від центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування та створення умов для фінансової автономії територіальних громад. Внаслідок цього органи

місцевого самоврядування отримали можливість самостійно приймати рішення щодо розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, комунальних послуг, а також управління земельними ресурсами, що є ключовим елементом економічного потенціалу громад [7]. Ця трансформація дозволила громадам не лише здійснювати управління земельними ресурсами, а й формувати власні джерела доходів через механізми оренди та продажу землі на відкритих аукціонах, що стало вагомим чинником фінансової децентралізації [4].

Земельні ресурси виконують не тільки економічну, а й соціальну функцію, оскільки ефективне використання землі забезпечує фінансування соціальної інфраструктури, включаючи будівництво доріг, шкіл, закладів дошкільної освіти, розвиток комунальної інфраструктури та залучення інвестицій у місцеву економіку. Підтвердженням цього є дослідження Жаліло Я. та Шевченко О., які відзначають тісний зв'язок земельно-фінансової політики з процесами децентралізації та підвищенням фінансової спроможності громад [4].

Сучасні наукові дослідження підтверджують, що плата за землю відіграє визначальну роль у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів і є ключовим інструментом фінансової автономії територіальних громад [15]. Формування сталих джерел наповнення місцевих бюджетів безпосередньо пов'язане з ефективністю адміністрування земельних відносин, прозорістю орендних механізмів і наявністю дієвого нормативно-правового регулювання. Особливу увагу дослідники приділяють впливу інституційних чинників і ринкових механізмів на рівень орендної плати, що визначає фінансову стійкість громад та ефективність використання земельних ресурсів.

У науковому дискурсі зазначається, що орендна плата за землю є одним із найвагоміших джерел доходів місцевих бюджетів, здатним забезпечити не лише поточне функціонування, а й розвиток територіальних громад [15]. Вона виступає стабільним інструментом фінансової самостійності, водночас потребуючи постійного оновлення нормативної бази та адаптації до економічних умов. Ефективне управління земельними ресурсами, як наголошують фахівці, передбачає встановлення орендної плати відповідно до ринкової вартості землі, що сприяє підвищенню надходжень до бюджетів громад і стимулює раціональне використання земельного фонду [1].

Окрему увагу приділено ролі земельних торгів як інструменту формування ринкової вартості оренди та забезпечення конкурентності у сфері користування землями [1]. Проведення відкритих аукціонів сприяє оптимізації розміру орендної плати, запобіганню неефективному використанню земельних ділянок і мінімізації корупційних ризиків. Водночас важливою складовою удосконалення орендних відносин є розвиток судової та правозастосовної практики, що забезпечує визначеність у питаннях встановлення, перегляду та зміни розміру орендної плати у зв'язку з оновленням нормативної грошової оцінки земель.

Суттєвим напрямом удосконалення земельного законодавства є уніфікація процедур передачі земель у комунальну власність та оптимізація правових механізмів укладення й реалізації договорів оренди [16]. Таке вдосконалення забезпечить баланс між інтересами громад і суб'єктів господарювання, сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості земельних ресурсів та зміцненню фінансової бази місцевого самоврядування. Отже, плата за землю є не лише податковим платежем, а й стратегічним інструментом економічного розвитку територіальних громад, ефективне адміністрування якого вимагає поєднання правових, економічних та управлінських підходів.

Наявність довгострокових договорів оренди, укладених до початку реформи децентралізації, створює значні організаційно-правові та економічні виклики. Такі договори укладались із районними державними адміністраціями у період до 2012 року, а також із центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів і його територіальними підрозділами у період до передачі земель у комунальну власність відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 60-р [6]. Наявність цих договорів ускладнює процес перегляду умов оренди, підвищення розміру орендної плати та передачу земель у конкурентні земельні торги, що обмежує потенційні доходи місцевих бюджетів і знижує ефективність управління земельними ресурсами [16].

Першим важливим кроком держави у процесі передачі земель у комунальну власність стало прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 року № 60-р «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад». Документ визначив відповідальність Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру за формування земельних ділянок державної власності в межах перспективних планів громад із подальшою їх передачею у комунальну власність [5].

На прикладі Шполянської міської територіальної громади Черкаської області можна простежити практичну ефективність цього процесу. Передача земель сільськогосподарського призначення у власність громади дала змогу збільшити місцеві доходи та посилити контроль за використанням земельних ресурсів, а також стимулювати прозорі механізми розпорядження землею [3].

Регулювання земельних відносин в Україні здійснюється через комплекс нормативно-правових актів, серед яких провідне місце займають Земельний кодекс України [5], Податковий кодекс України [19], Закон України «Про оренду землі» [12] та Закон України «Про оцінку земель» [13]. Ці акти визначають правові засади власності та користування землею, порядок укладення договорів оренди, умови проведення оцінки земель та справляння плати за землю, що є критично важливим для фінансової стабільності громад.

Згідно з Податковим кодексом України, орендна плата за земельні ділянки встановлюється у межах 3–12% від нормативної грошової оцінки землі, а у випадку конкурентних торгів може перевищувати цей рівень [10]. У Шполянській міській громаді середній розмір орендної плати становить 10,2% від нормативної грошової оцінки земельних ділянок [14], що свідчить про ефективне використання наданих повноважень. Водночас встановлений граничний рівень орендної плати (12%) не відповідає сучасним економічним умовам і занижує потенційні доходи місцевих бюджетів [15].

Інфляційні процеси, зростання витрат на утримання комунальної інфраструктури та наявність воєнних ризиків зумовили потребу у вдосконаленні механізмів визначення та перегляду орендних ставок за користування земельними ресурсами. Оптимізація орендної плати набуває особливого значення, оскільки вона має не лише забезпечувати стабільне наповнення місцевих бюджетів, а й відображати реальну ринкову вартість земельних ділянок, стимулюючи їх раціональне та ефективне використання.

В умовах воєнного стану нормативно-правове регулювання земельних відносин зазнало низки тимчасових змін, спрямованих на забезпечення гнучкості у прийнятті управлінських рішень. Встановлення спрощених процедур оренди, надання можливості укладення короткострокових договорів чи пролонгації чинних орендних відносин без проведення нових торгів стали вимушеними, але необхідними кроками для підтримки функціонування громад. Такі заходи сприяють забезпеченню безперервності господарської діяльності та стабільності місцевих фінансів у кризових умовах.

Водночас значного поширення набули інструменти електронного врядування у сфері управління земельними ресурсами. Запровадження електронних земельних торгів через платформу Prozorro.Продажі [11] стало дієвим механізмом підвищення прозорості, відкритості та конкурентності при розпорядженні комунальними землями. Використання цифрових аукціонів сприяє зменшенню корупційних ризиків, забезпечує рівний доступ учасників до земельних ресурсів, формує довіру до органів місцевого самоврядування та підвищує ефективність використання земель як важливого фінансового активу територіальних громад. Досвід Шполянської громади показав, що завдяки електронним аукціонам середній розмір орендної плати зріс до 39,4% від нормативної грошової оцінки, що більш ніж утричі перевищує граничний рівень, встановлений Податковим кодексом. Це сприяє формуванню справедливої системи оренди, підвищує доходи місцевого бюджету, створює прозорі умови конкуренції серед орендарів та підвищує інвестиційну привабливість території [10].

Таким чином, постає комплексна науково-практична проблема: удосконалення механізмів управління земельними ресурсами комунальної власності в умовах децентралізації. Це включає оновлення договірних відносин, перегляд розмірів орендної плати, впровадження ринкових механізмів управління земельними ділянками, забезпечення прозорості і справедливості земельних відносин та ефективного моніторингу. Розв'язання цієї проблеми дозволяє забезпечити ефективніше використання земельного потенціалу громад, підвищити фінансову спроможність місцевих бюджетів, створити умови для економічного розвитку територій та формування сталих інституційних практик управління ресурсами.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведене дослідження засвідчує, що передача земельних ділянок сільськогосподарського призначення у комунальну власність стала одним із ключових результатів реформи децентралізації, спрямованої на зміцнення фінансової самостійності територіальних громад та розширення їхніх управлінських повноважень. Саме земельні ресурси дедалі більше визначають економічну спроможність громад, формуючи основу їх бюджетної стабільності та інвестиційної привабливості. На прикладі Шполянської міської територіальної громади підтверджено, що ефективне управління землею, зокрема через впровадження конкурентних механізмів розпорядження нею, безпосередньо впливає на збільшення доходів місцевого бюджету та розвиток території загалом.

Досвід функціонування громади демонструє, що використання електронних аукціонів, зокрема системи Prozorro. Продажі, сприяє суттєвому підвищенню рівня орендної плати, прозорості розподілу земельних ресурсів і зростанню довіри з боку інвесторів. У багатьох випадках розмір орендної плати перевищує базові нормативні показники, що свідчить про потенціал ринку земельних відносин у межах громад. Проте водночас наявні довгострокові договори оренди, укладені ще до процесу децентралізації, залишаються фактором, який стримує ефективне управління землею. Це ускладнює перегляд умов оренди, обмежує можливості участі громад у земельних торгах та зменшує надходження до місцевих бюджетів.

Поряд із позитивними тенденціями виявлено низку проблем нормативного та організаційного характеру. Чинна методика нормативної грошової оцінки земель не завжди відображає реальну ринкову вартість ділянок, а граничні ставки орендної плати потребують перегляду відповідно до сучасних економічних умов. Водночас відсутність єдиних механізмів моніторингу ефективності використання земель комунальної власності та недостатня цифровізація управлінських процесів знижують прозорість і контроль у цій сфері.

Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на розроблення комплексних підходів до удосконалення методики оцінювання земельних ресурсів, підвищення прозорості орендних відносин та формування індикаторів ефективності управління комунальною землею. Перспективним є дослідження впливу цифрової трансформації,

геоінформаційних систем і блокчейн-технологій на забезпечення публічності, відкритості та результативності земельних відносин на місцевому рівні. Не менш важливим напрямом є адаптація європейських практик управління земельними ресурсами, орієнтованих на баланс економічних, соціальних та екологічних інтересів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективне управління земельними ресурсами є одним із ключових чинників зміцнення фінансової самостійності територіальних громад та важливою передумовою сталого місцевого розвитку. Посилення нормативного, інституційного та технологічного забезпечення цієї сфери має стати стратегічним пріоритетом державної політики регіонального розвитку в умовах євроінтеграційних процесів і післявоєнного відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Даугуль В., Алексенко А. Актуальні питання використання земель сільськогосподарського призначення органами місцевого самоврядування. – Харків : Фактор, 2018. 176 с.
2. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліло. Київ : НІСД, 2020. 153 с.
3. Дьяків С. В., Мельник Н. І. Земельні торги як інструмент підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення. Фінанси України. 2023. № 8. С. 60–70.
4. Жаліло Я. А., Шевченко О. В. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : аналітичний звіт. Київ : НІСС, 2020. 36 с.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 276-III. Дата оновлення: 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
6. Кабінет Міністрів України. Розпорядження № 60-р «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад». 31 січня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-%D1%80>.
7. Канєва Т. В., Карпенко М. Ю. Доходи місцевих бюджетів як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку територій. Проблеми економіки. 2023. № 1. С. 185–191. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-185-191>.
8. Олексій Осіян. Актуальна практика розгляду земельних спорів. Спори, що виникають із договорів оренди землі. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/Prezent_Zemeln_sporu.pdf (дата звернення: 12.08.2025).
9. Офіційний сайт Шполянської міської об'єднаної територіальної громади. URL: <https://shpolia-otg.gov.ua> (дата звернення: 08.08.2025).
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами на 2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
11. Prozorro.Продажі. URL: <https://prozorro.sale> (дата звернення: 14.08.2025).
12. Про оренду землі : Закон України від 07.10.1998 р. № 161-XIV. Дата оновлення: 08.00.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
13. Про оцінку земель : Закон України від 25.10.1998 р. № 1378-IV. Дата оновлення: 08.00.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1378-15> (дата звернення: 10.10.2025).
14. Сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/nk> (дата звернення: 12.08.2025).
15. Симанич Н. Б. Формування доходів місцевих бюджетів України в умовах економічної нестабільності : адаптація до викликів війни та пандемії. Бізнес-Інформ. 2025. № 6. С. 332–341. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-332-341>.
16. Труфанова Ю. Правове регулювання оренди державного та комунального майна в Україні. Актуальні проблеми правознавства. 2021. № 2 (26). DOI: <https://doi.org/10.35774/app2021.02.156>.

References:

1. Daugul, V. and Aleksenko, A. (2018). Aktualni pytannia vykorystannia zemel silskohospodarskoho pryznachennia orhanamy mistsevoho samovriaduvannia [Current issues of agricultural land use by local self-government bodies]. Faktor. Kharkiv. 176 p. [in Ukrainian].
2. Shevchenko, O. V., Romanova, V. V., Zhalilo, Ya. A. et al. (2020). Decentralization and the Formation of Regional Development Policy in Ukraine: Scientific Report. NISS. Kyiv 153 p. [in Ukrainian].
3. Diakiv, S. V., Melnyk, N. I. (2023). 'Land auctions as a tool for improving the efficiency of agricultural land use', Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine], no. 8, pp. 60–70. [in Ukrainian].
4. Zhalilo, Ya. A. and Shevchenko, O. V. (2020). Decentralization and the Formation of Regional Development Policy in Ukraine: Analytical Report. NISS. Kyiv. 36 p. [in Ukrainian].
5. Land Code of Ukraine (2001). No. 2768-III, as amended on 12 September 2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (Accessed: 10 October 2025). [in Ukrainian].

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018). Order No. 60-r “On the transfer of state-owned agricultural land plots into communal ownership of united territorial communities”, 31 January. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-%D1%80>. [in Ukrainian].

7. Kanieva, T. V. and Karpenko, M. Yu. (2023). ‘Local budget revenues as an instrument for ensuring socio-economic development of territories’, *Problemy Ekonomiky*, no. 1, pp. 185–191. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-185-191>. [in Ukrainian].

8. Osiiān, O. (2022). Current practice of resolving land disputes: disputes arising from land lease agreements. Supreme Court of Ukraine. Retrieved from: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/Prezent_Zemeln_sporu.pdf (Accessed: 12 August 2025). [in Ukrainian].

9. Official website of the Shpola United Territorial Community. Retrieved from: <https://shpola-otg.gov.ua> (Accessed: 8 August 2025). [in Ukrainian].

10. Tax Code of Ukraine (2010) №. 2755-VI, as amended in 2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. [in Ukrainian].

11. Prozorro.Sale (2025) Electronic platform for transparent auctions. Retrieved from: <https://prozorro.sale> (Accessed: 14 August 2025). [in Ukrainian].

12. On Land Lease: Law of Ukraine (1998) No. 161-XIV, updated 8 August 2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (Accessed: 10 October 2025). [in Ukrainian].

13. On Land Valuation: Law of Ukraine (1998). №. 1378-IV, updated 8 August 2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1378-15> (Accessed: 10 October 2025). [in Ukrainian]

14. State Tax Service of Ukraine: Official website. Retrieved from: <https://tax.gov.ua/nk> (Accessed: 12 August 2025). [in Ukrainian].

15. Symanych, N.B. (2025). ‘Formation of local budget revenues in Ukraine under conditions of economic instability: adaptation to the challenges of war and pandemic’, *Business Inform*, no. 6, pp. 332–341. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-332-341>. [in Ukrainian].

16. Trufanova, Yu. (2021). ‘Legal regulation of state and municipal property lease in Ukraine’, *Actual Problems of Jurisprudence*, no. 2 (26). DOI: <https://doi.org/10.35774/app2021.02.156>. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 13.11.2025

Дата прийняття статті: 10.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025